

пов'язаних з міжнародною електронною комерцією. Важливо, щоб товари безперешкодно та швидко проходили через кордони, особливо ті, що продаються невеликими посилками через електронну комерцію. Загалом у всьому світі витрати на транспортування знизилися, транспортне сполучення зросло, а показники сприяння торгівлі покращилися [2].

Відсутність навичок роботи серед малих і середніх підприємств, які хочуть займатися електронною комерцією, є основною перешкодою для їх розвитку. Щоб працювати з цифровими технологіями, необхідний розвиток навичок електронної комерції та підприємництва.

Для сприяння розвитку електронної комерції надзвичайно важливим є розвиток надійної фінансової архітектури, яка фінансує інновації та підприємництво в усіх точках ланцюжка створення вартості електронної комерції [2].

Електронна комерція стала реальністю і розвивається разом з інформаційними технологіями, тому деякі її обмеження мають тенденцію до мінімізації, враховуючи значний технологічний прогрес сьогодення та великі можливості для розвитку такі, як впровадження віртуального інтелекту, розширення глобалізації за допомогою перекладачів мов, адаптивних інтерфейсів, що враховують специфічні характеристики груп користувачів і мобільної комерції, а також експерименти з 3D-моделями.

Таким чином, для сприяння економічному зростанню інфраструктури та послуг інформаційно-комунікаційних технологій, платіжні рішення, торгова логістика, розвиток навичок електронної комерції, законодавча і нормативна база та доступ до фінансування є рушійними чинниками розвитку електронної комерції в більшості країн світу.

Перелік використаних джерел:

1. Ferrantino, Michael Joseph and Koten, Emine Elcin, The Measurement and Analysis of E-Commerce: Frameworks for Improving Data Availability (December 2022). URL : <https://ssrn.com/abstract=4298942> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4298942>. 2. UN Trade and Development (UNCTAD). URL : <https://unctad.org/>

УДК 331.1:004

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Назарова Галина Валентинівна, завідувач кафедри соціальної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Остапчук Владислав Валерійович, аспірант кафедри соціальної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Вимушена міграція в умовах війни є одним із найбільш руйнівних соціальних явищ сучасності, яке впливає на демографічну, економічну, політичну та культурну сфери життя суспільства. Особливого значення ця тема набуває у контексті війни в Україні. Метою дослідження є аналіз причин, наслідків та викликів, пов'язаних із вимушеною міграцією під час війни, а також вивчення можливостей адаптації мігрантів та їхньої інтеграції у приймаючі суспільства. У роботі використано міждисциплінарний підхід, зокрема методи, економічного та політичного аналізу, а також порівняльні історичні дослідження.

Вимушена міграція є процесом переміщення населення, обумовленим зовнішніми факторами, такими як війна, насильство, екологічні катастрофи тощо. При цьому слід розрізняти вимушених мігрантів, біженців та внутрішньо переміщених осіб (ВПО) [1,2].

Причинами вимушеної міграції під час війни можна вважати безпосередні загрози життю через військові дії, тероризм або геноцид; руйнацію інфраструктури; відсутність доступу до базових ресурсів (їжі, води, медицини); насильство, дискримінація, переслідування; втрата джерел доходу, зростання бідності.

Наслідки вимушеної міграції впливають на країни-донори та приймаючі країни. Для країн-донорів найбільш важливими є демографічні втрати (зменшення чисельності населення, "відтік мізків"). Однак не менш вагомими є економічні наслідки (зниження податкових надходжень, дефіцит робочої сили) та соціальна напруженість через розрив сімейних зв'язків.

Приймаючі країни потерпають від додаткового тиску на соціальні служби, житловий фонд, систему охорони здоров'я, а також від виникнення міжетнічних конфліктів. Однак слід зауважити, що суб'єктивними наслідками є наслідки для самих мігрантів, а саме: психологічні травми через втрату дому та близьких, проблеми з адаптацією, мовні та культурні бар'єри, ризик маргіналізації у новому суспільстві [3,4]. Проблеми, з якими стикаються українські вимушені мігранти це: доступ до житла, роботи, освіти, медичних послуг.

Роль міжнародних організацій (ООН, Міжнародного комітету Червоного Хреста, Міжнародної організації мігрантів) полягає у формуванні політики Європейського Союзу щодо інтеграції та підтримки мігрантів та втілення успішних практик інтеграції вимушених мігрантів у приймаючі країни. Окрім викликів для вимушених мігрантів відкриваються певні перспективи, які полягають у соціально-культурній інтеграції у нове суспільство, з одного боку, та збереження ідентичності мігрантів, з іншого. Для економічної та соціальної адаптації слід розробити довгострокові програми для вирішення питань вимушеної міграції, економічної інтеграції, працевлаштування, доступу до освіти, психологічної реабілітації мігрантів.

Вимушене переміщення населення, спричинене війною, природними катастрофами чи іншими кризами, є глобальною проблемою сучасного світу. Згідно з даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та біженців у світі перевищує 100 мільйонів осіб. В умовах війни в Україні ця проблема стала особливо актуальною, адже мільйони людей були змушені покинути свої домівки [7]. На перебіг міграції впливають умови життя вимушених переселенців. Перш за все це житлові умови. Одним із головних викликів для переселенців є забезпечення житлом. Більшість з них оселяється в тимчасових притулках, орендованих квартирах або у родичів. Тимчасові житла, надані державою чи міжнародними організаціями, часто є перенаселеними та не забезпечують належних санітарних умов. Особливо складною є ситуація у великих містах, де попит на орендоване житло значно перевищує пропозицію. У багатьох випадках переселенці не можуть дозволити собі довготривалу оренду через високі ціни, що підвищує ризик бездомності. Іншим викликом міграції є доступ до роботи. Економічна нестабільність змушує багатьох переселенців працювати на низькооплачуваних роботах, часто без офіційного оформлення. Переселенці, які втратили документи, стикаються з додатковими труднощами у працевлаштуванні. Проблема також полягає у низькій доступності програм професійної перепідготовки.

Важкими залишаються освітні та медичні послуги. Доступ до освіти для дітей-переселенців залишається обмеженим. У багатьох випадках школи не мають достатньої кількості місць або навчальних ресурсів для інтеграції дітей із числа ВПО [5,6]. Схожі проблеми спостерігаються і в медичній сфері. Переселенці часто стикаються з труднощами доступу до лікарень через відсутність реєстрації або страхових полісів. Особливу увагу заслуговують питання психічного здоров'я, адже багато переселенців зазнали травматичного досвіду.

Соціальна ізоляція є ще одним викликом. У приймаючих громадах нерідко виникають упередження щодо переселенців, що ускладнює їх інтеграцію. Переселенці стикаються з проблемами адаптації до нових соціальних норм, а також зі складнощами налагодження соціальних зв'язків. Життя у стані невизначеності, втрати близьких та домівки викликають у переселенців тривогу, депресію та посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Згідно з дослідженнями, понад 50% переселенців потребують психологічної допомоги, однак доступ до таких послуг часто є обмеженим. Багато переселенців не мають доступу до правової допомоги, що ускладнює їхнє становище. Вони стикаються з труднощами у відновленні документів, отриманні статусу переселенця чи доступу до соціальної допомоги.

Неможливість знайти стабільну роботу та низький рівень доходу змушують переселенців покладатися на гуманітарну допомогу. Це призводить до довготривалої залежності від державної підтримки, що, у свою чергу, спричиняє напруження у відносинах із місцевими громадами.

Уряди країн, які приймають переселенців, створюють програми для забезпечення житлом, соціальною допомогою та працевлаштуванням. В Україні діє програма виплат для

ВПО, але її ресурси обмежені через масштаб проблеми. Ефективна інтеграція переселенців передбачає надання доступу до освіти, працевлаштування та медичних послуг. Програми з професійної підготовки та перекваліфікації сприяють економічній незалежності переселенців. Підтримка приймаючих громад є важливою для запобігання конфліктам. Забезпечення інфраструктури, створення робочих місць і проведення освітніх кампаній допоможуть знизити соціальну напруженість.

У висновку слід сказати, що умови життя вимушених переселенців є складними та вимагають комплексного підходу до вирішення. Забезпечення житлом, працевлаштуванням, доступом до освіти та медичних послуг – це ключові аспекти, які потребують уваги. Розвиток інтеграційних програм і міжнародної співпраці може значно покращити становище переселенців і сприяти їх адаптації у нових громадах. Вимушена міграція під час війни є багатогранним явищем, яке вимагає комплексного підходу до вивчення та вирішення. Найважливішими аспектами є забезпечення прав мігрантів, створення умов для їхньої інтеграції та запобігання соціальній напруженості у приймаючих країнах. Український досвід вимушеної міграції внаслідок війни може стати важливим уроком для міжнародної спільноти.

Перелік використаних джерел

1. Внутрішня міграція та тимчасові переміщення в Україні в умовах політичних та соціально-економічних загроз. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/vnutrishnya_migratsia-45aa1.pdf.
2. Жванія Т. В. Сучасна вимушена міграція: соціальнополітичні аспекти *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. Т. 2. № 10. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/ojs/polisoc/article/view/3220>.
3. Кисельова О. І. Війна в Україні та вимушена міграція як чинники впливу на міграційну політику ЄС. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. № 36. С.137-144.
4. Малиновська О. А. Шляхи вирішення проблеми внутрішньо переміщених осіб: деякі уроки із зарубіжного досвіду. *Аналітична записка: Інститут стратегічних досліджень*. Серія “Соціальна політика”. 2015. № 9. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/migrac_probl-a598d.pdf.
5. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб / *Офіційний веб-портал Міністерства соціальної політики України*. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/15904.html>.
6. James N. Gregory. *Internal Migration: Twentieth Century and Beyond*. Lynn Dumenil, New York: Oxford University Press. 2012. 50 p.

УДК 331.1:004

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Назаров Нікіта Костянтинівич, д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
Корнійчук Софія Андріївна, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Цифровізація є одним із основних чинників, що впливають на розвиток підприємств у сучасному світі. Однією з ключових сфер, де вона має значний вплив, є управління трудовим потенціалом. Впровадження цифрових технологій у процеси HR-менеджменту не лише оптимізує внутрішні операції, а й покращує взаємодію між працівниками та організацією. У цій доповіді буде розглянуто основні аспекти автоматизації HR-процесів і її вплив на ефективність використання трудових ресурсів.

Цифрові технології в управлінні трудовим потенціалом дозволяють значно підвищити ефективність процесів набору персоналу, навчання, оцінки та мотивації співробітників. До основних напрямів можна віднести:

1. Автоматизація підбору персоналу: Використання програмного забезпечення для автоматичного сканування резюме, аналізу кандидатів та проведення попередніх інтерв'ю.